

Τάξις Ἀρχιερατικῆς Χοροστασίας εἰς τὸν Ὅρθρον

Παν. Δ. Παπαδημητρίου, 15/9/2022

Α. «Γεροντικά»

Ὁ Ἀρχιερεὺς στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου λέγει τὰ «Γεροντικά» (ἀντιστοιχῶς, ἐὰν χοροστατεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Ἀκολουθίας, ἢ ἔρθει καθ' ἣν ὥραν ἀναγινώσκεται τὸ Συναξάριον), τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἑξῆς·

Βασιλεῦ Οὐράνιε
Ἐξάψαλμος
(Εὐλογητάρια, Αναβαθμοί, Πᾶσα πνοή πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου)¹⁶³
Ἀνάστασιν Χριστοῦ (ὅταν ἀναγινώσκεται)
Ν' Ψαλμός (ὅταν ἀναγινώσκεται)
Καταβασίαι¹⁶⁴ (ἐὰν ἔχει ἡ ἀκολουθία· ψάλλει ὡς α')
Τιμιωτέρα, θ' Ὠδὴ, Καταβασία θ' Ὠδῆς (ψάλλει ὡς α')Ἐξαποστειλάρια/Φωταγωγικά (ψάλλει ὡς α')*(ἐὰν ἔχει ἡ ἀκολουθία·*
Σοὶ δόξα πρέπει... Μικρὰ Δοξολογία
Ἄγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι
Στερεώσαι Κύριος ὁ Θεός [ἢ τό· Ἐπουράνιε Βασιλεῦ])

Β. Λήψις «Καιροῦ»

Μέλλων ὁ Ἀρχιερεὺς νὰ λειτουργήσῃ, λαμβάνει «Καιρόν» (ἤτοι χρόνον), γιὰ μίαν ἐνδιάτακτη προσευχὴ.

α'. Ἐὰν ὁ Ἀρχιερεὺς λάβῃ **Καιρόν μετὰ τοὺς Αἴνους**, μετὰ τὸ «Αἰνεῖτε Αὐτόν», ψάλλεται ἀργὰ τὸ «**Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα**». Μὲ τὸ τέλος τοῦ Καιροῦ, ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ τὸν λαόν,

¹⁶³ Εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς συνήθως, [ΑΤ, σ. 65].

¹⁶⁴ Οἱ Καταβασίαι κανονικά, δὲν εἶναι «γεροντικές» (ὅταν φυσικὰ ἐλέγοντο εἰς τὴν θέσιν των, στὸ τέλος τῶν ᾠδῶν), ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Καταβασία τῆς θ' ᾠδῆς, [ΑΤ, σ. 26].

καὶ ὁ β' Χορὸς ψάλλει «Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα»¹⁶⁵. Ὁ Ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται στὸ Ἱερόν, ἐνδύεται¹⁶⁷ τὴν στολὴν του, καὶ ἐξέρχεται ψαλλομένης τῆς Μεγάλης Δοξολογίας.

β'. Ἐὰν ὁ Ἀρχιερεὺς λάβει **Καιρὸν μετὰ τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας** (μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ὁρθρου)¹⁶⁶, ψάλλεται ἀργὰ τὸ «**Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα**». Ἐνδουμένον τοῦ Ἀρχιερέως ἐκτὸς τοῦ Βήματος¹⁶⁷, ὁ Χορὸς ψάλλει τὸ «**Ἄνωθεν οἱ Προφηταὶ**» ἢ τὸ «**Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου**». Εἰς τὸ τέλος εὐλογεῖ τὸν λαόν, καὶ ὁ β' Χορὸς ψάλλει «Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα».

Γ. Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα

Ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ τὸν λαόν,

α. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀκολουθίας,

β. Πρὸ τῶν Καταβασιῶν (ἐὰν τότε ποιήσει εἴσοδο),

γ. Ἐὰν ψάλλεται ὁ Ν' Ψαλμὸς, στὸν ἀσπασμὸν τοῦ Εὐαγγελίου (στὸ «Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν...» πού ψάλλεται ἀργόν),

δ. Εἰς τὸ τέλος τῆς λήψεως τοῦ «Καιροῦ», ὡς ἀνωτέρω ἀνελύθη, ἢ

ε. ἐὰν δὲν λάβει «Καιρὸν», καὶ ὑπάρξει ἀσπασμὸς τῶν εἰκόνων μετὰ τὸν ἀσπασμὸν τῶν εἰκόνων τῶν Διπτύχων¹⁶⁸, ψαλλομένου ὑπὸ τοῦ β' Χοροῦ τοῦ ἀργοῦ «Αἰνεῖτε»¹⁶⁹.

¹⁶⁵ Μετὰ τὸ τέλος τοῦ «Τὸν Δεσπότην», οἱ Χοροὶ συνεχίζουν μετὰ τὴν Στιχολογίαν, καὶ τὰ Στιχηρὰ τῶν Αἰῶν.

¹⁶⁶ Συνήθως εἰς πανηγυρικὰς Λειτουργίας, καὶ εἰς Ἀκολουθίας χωρὶς Στιχηρὰ Αἰῶν.

¹⁶⁷ Κατὰ ἄλλην διάταξιν, ὁ Ἀρχιερεὺς λαμβάνει «**Καιρὸν**» ὡς εἰς τὸ α'. ἐξετέθη, ἐπανέρχεται στὸν θρόνον, καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς Δοξολογίας κατέρχεται εἰς τὸ μέσον τοῦ Σωλέα διὰ τὴν ἐνδυσιν τῆς στολῆς αὐτοῦ, [ΤΑΡ, σ. 40].

¹⁶⁸ βλ. [ΤΔΠΝ, σ. 449].

¹⁶⁹ πρβλ. [ΑΤ, σσ. 82-83]. Στὴν ἀγιορείτικὴν τάξιν ἐορταζομένου εἰς τὴν Ἁγίου (δι' «Ὁρθρου βαθέος», βλ. Πίνακα 3), μετὰ τὸ «Αἰνεῖτε», ὁ ἡγούμενος ἀσπάζεται τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καὶ ἐκτεθὲν ἅγιον λείμανον, καὶ ἀκολουθεῖ χρίσις δι' ἐλαίου ἀπὸ τὴν κανδήλα τοῦ Ἁγίου.

λέγει ὁ α΄ Χορὸς τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα» (ἐκτὸς ἐὰν ἦδη ψάλλει ὁ α΄ Χορὸς, ὁπότε τὸ λέγει ὁ β΄ Χορὸς¹⁷⁰). Λέγεται σύντομα, ἐκτὸς μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀρχιερέως, πού λέγεται ἀργῶς.

Στὸ «Εἰρήνη πᾶσι» τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ Χοροὶ ἀπλῶς ποιῶσι σχῆμα ὑποκλινόμενοι πρὸς τὸν Ἀρχιερέα (ὅπως καὶ ὁ λαός), ἄνευ «Εἰς πολλὰ».

Δ. Κέλευσον, Δέσποτα Ἄγιε

Μετὰ τὰ Ἐξαποστειλάρια, δύο Κανόναρχοι ἢ βοηθοὶ λαμβάνουν θέσιν κατέναντι τοῦ θρόνου ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Σωλέος. Ἀτειζόντες τὸν Ἀρχιερέα ποιῶσι σχῆμα (ὑπόκλισιν) συγχρόνως, καὶ ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν ἀναφωνεῖ τὸ «Κέλευσον Δέσποτα Ἄγιε, ἦχος τᾶδε» σὲ ἀπλὸ σοβαρὸ ὕφος (τοῦ δὲ Ἀρχιερέως ἐπινεύσαντος, ὁ α΄ Χορὸς ἄρχεται τὸ «Πᾶσα πνοῆ»). Ἐπὶ τόπου, εἰς τὸ «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» τοῦ «Πᾶσα πνοή», ποιῶσι σχῆμα (ὑπόκλισιν) καὶ μετάνοια, καὶ ἀνὰ εἷς πηγαίνουν ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἐπιστρέφουν στὸ ἴδιο σημεῖο. Ἀφοῦ ποιήσουν πάλι (συγχρόνως) σχῆμα καὶ μετάνοια, ἀπέρχονται εἰς τὰ ἀναλόγια αὐτῶν¹⁷¹.

¹⁷⁰ Ὅπως ὅταν ψάλλει ὁ α΄ Χορὸς «Τὸν Δεσπότην», μετὰ τὸ «Αἰνεῖτε Αὐτόν».

¹⁷¹ βλ. [ΤΠΧ]. Σύμφωνα μετὰ τὸ [ΤΔΠΝ, σσ. 441, 448-449], ποιῶσι σχῆμα, μετὰ «Κέλευσον», καὶ στὸ «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» ποιῶσι σχῆμα καὶ μετάνοιαν καὶ ἀπέρχονται ἄνευ χειροφιλήματος. Σύμφωνα δὲ μετὰ [ΤΑΡ, σ. 11], ποιῶσι σχῆμα, μετὰ «Κέλευσον», καὶ στὸ «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» προσέρχονται (ξεχωριστά) στὸν Ἀρχιερέα, ποιῶσι μίαν μετάνοιαν καὶ ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, ποιῶσι σχῆμα, καὶ ὀπισθοβατοῦν (ξεχωριστά) εἰς τὴν προηγούμενην θέσιν των, καὶ τέλος, συγχρόνως ποιῶσι σχῆμα καὶ ἀπέρχονται.

- ΑΤ Ἀγιορειτικὸν Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας, Ἱ.Κ. Εὐαγγελισμοῦ Καρυαὶ Ἁγίου Ὄρος, ἔκδ. Καστανιώτη, ἔκδ. γ' 2004.
- ΤΑΡ Τάξις Ἀρχιερατικοῦ Ἑσπερινοῦ, Ὁρθρου καὶ Θείας Λειτουργίας, Ἱερὰ Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 2000.
- ΤΠΧ Τάξις Πατριαρχικῶν Χορῶν (Ἐγκύκλιος), 1987.
- ΤΔΠΝ Τυπικὴ Διάταξις τῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ (περὶ τὸ 1930)..., εἰς Ἐπιστημονικὴ Παρουσία Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης, τ. Β', 1991.